

Rapport

Gjennomgang av informasjonsplikten

*Rapport fra arbeidsgruppe B til
Omsetningsrådet*

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	2
1 Bakgrunn, mandat og arbeidsform	4
1.1 Bakgrunn	4
1.2 Mandat.....	4
1.3 Tolkning av mandatet.....	5
1.4 Nærmere om begrepene tillit, habilitet og transparens slik de brukes i rapporten	6
1.5 Arbeidsform	7
2 Om informasjonsplikten	8
3 Regelverket for informasjonsplikten	11
3.1 Rammeforskriften.....	11
3.2 Markedsreguleringsforskriften	11
3.3 Retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren.....	12
3.4 Retningslinjer om informasjonsflyt i eggsektoren	12
3.5 Vurdering av regelverket.....	12
4 Praktiseringen av informasjonsplikten.....	15
4.1 Praktiseringen av informasjonsplikten innenfor de ulike sektorer	15
4.1.1 Korn – Norske Felleskjøps praktisering av informasjonsplikten	15
4.1.2 Kjøtt og egg – Norturas praktisering av informasjonsplikten	18
4.1.3 Melk – Tines praktisering av informasjonsplikten	22
4.2 Innspill fra uavhengige aktører	25
4.3 Vurdering av praktiseringen.....	26
5 Drøfting av tiltak for å bedre tillit, habilitet og gjennomsiktighet	28
6 Oppsummering	31
7 Vedlegg	32

7.1 Vedlegg 1: Informasjonsplikt - FOR-2003-07-01-919 om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer (Rammeforskriften)	32
7.2 Vedlegg 2: Informasjonsplikt - FOR-2008-10-22-1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer (Markedsreguleringsforskriften)	33
7.3 Vedlegg 3: Retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren	34
7.4 Vedlegg 4: Retningslinjer om informasjonsflyt i eggsektoren.....	36

1 Bakgrunn, mandat og arbeidsform

1.1 Bakgrunn

Regjeringen varslet i Meld. St. 11 (2016–2017) *Endring og utvikling – En fremstidsrettet jordbruksproduksjon* at de ville gjøre endringer i markedsbalanseringsordningen. Næringskomiteen behandlet stortingsmeldingen i Innst. 251 S (2016–2017)¹. Flertallet på Stortinget mener det ikke er behov for store omlegginger av markedsbalanseringsordningen. Flertallet i næringskomiteen «ser likevel behov for å foreslå noen justeringer av de ulike ordningene for å tilpasse disse til dagens behov».

Utgangspunktet for Omsetningsrådets arbeid med å gjennomgå markedsreguleringen, kom i brev fra Landbruks- og matdepartementet (LMD) 28. september 2017. I brevet ba departementet Omsetningsrådet følge opp Stortingets behandling av Meld. St. 11 (2016–2017) og gjennomgå sitt regelverk for markedsbalansering.

1.2 Mandat

Omsetningsrådet vedtok mandat for gjennomgang av markedsbalanseringen i møte 14. desember 2017, jf. sak 95/17. I mandatet står det blant annet overordnet at

Omsetningsrådet vil følge opp Stortingets behandling av Meld. St. 11 (2016–2017) fra LMD og gjennomgå regelverk og ordninger.

Omsetningsrådet legger til grunn at flertallet på Stortinget mener det ikke er behov for store omlegginger av markedsbalanseringsordningen. Flertallet i næringskomiteen «ser likevel behov for å foreslå noen justeringer av de ulike ordningene for å tilpasse disse til dagens behov», jf. Innst. 251 S.

Videre er det i mandatet presisert hvilke områder som skal gjennomgås, ut fra forholdene Stortinget vektlegger og som er avtalt av flertallet.

I møte 8. februar 2018, jf. sak 8/18 forutsettes det at følgende tre punkter fra mandatet av 14. desember ivaretas under overskriften «Praktisering av markedsregulators informasjonsplikt»:

- Sikre tillit til at markedsordningene fungerer likt for alle aktører i markedet
- Sikre et transparent system
- Sikre at markedsregulator skiller mellom rollen som markedsregulator og markedsaktør

Det kan være behov for å presisere bakgrunnen for disse tre kulepunktene, som er et uttrekk av næringskomiteens Innst. 251 S hvor det står:

«K o m i t e e n mener at en forutsetning for at en markedsordning skal kunne betegnes som god, er at alle har tillit til at den fungerer likt for alle aktører i markedet. Det er helt avgjørende at den aktør som innehar markedsregulatorrollen, skiller mellom rollen som markedsregulator og rollen som markedsaktør på en måte som gjør at alle andre oppfatter vedkommende som habil i utøvelse av regulatorrollen.

K o m i t e e n forutsetter at alle markedsbalanserings- og produksjonsreguleringsordningene skal være transparente.»

I gjennomgangen av informasjonsplikten forutsettes kontakt med markedsregulatorene for å innhente opplysninger om og beskrive

- hvilke data de besitter, på hvilket detaljnivå og begrunnelse for behov for disse dataene
- datasikring og adgangskontroll, med spesiell vekt på interne forhold
- beslutningsorganer og –rutiner
- kunngjøringsformer og –rutiner

Deretter foreslå ev. forbedringer og ev. regelverksendringer

Omsetningsrådet har satt frist for gjennomgangen av regelverk og ordninger innen 31. desember 2019.

1.3 Tolkning av mandatet

Arbeidsgruppen tolker mandatet slik at vår hovedoppgave er å vurdere informasjonsplikten i lys av hvordan den bidrar til markedsbalanseringens tillit, med vekt på regulators habilitet, ordningens transparens, likebehandling av aktører og skillet mellom regulatorrollen og markedsaktørrollen.

Omsetningsrådet har også bedt om at det kartlegges og beskrives hvordan informasjonsplikten praktiseres i de ulike sektorene. En slik oversikt over praktiseringen har en egen verdi som resultat av denne gjennomgangen, samtidig som det er et nødvendig grunnlag for å kunne foreta en vurdering av informasjonsplikten opp mot ordningens tillit m.m.

Informasjonsplikten, slik den er utformet i FOR-2003-07-01-919 om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsreguleringen (rammeforskriften) og øvrig regelverk, stiller detaljerte krav til at markedsregulator gir lik tilgang på prognoser, prisnoteringer og reguleringstiltak. I lys av mandatets vekt på habilitet, transparens og rolleskille har gruppen funnet det nødvendig å utvide perspektivet på informasjonsplikten fra å være en vurdering av om spesifiserte plikter er oppfylt til også å omfatte informasjonshåndteringen internt hos markedsregulator.

Arbeidsgruppens mandat er i utgangspunktet begrenset til å se på praktiseringen av markedsregulators informasjonsplikt. Formålet om å sikre et transparent system, jf. sitatet fra Næringskomiteen om at alle markedsbalanserings- og produksjonsreguleringsordningene skal være transparentet, gjør at det har vært naturlig å vurdere informasjonshåndtering i andre sammenhenger også. Vi har derfor tillatt oss å komme med noen innspill knyttet til rådets aktivitet.

Informasjonsplikten har et konkurransepolitisk formål. Arbeidsgruppen har likevel ikke vurdert den konkurransemessige virkningen av informasjonsplikten, da vi oppfatter at dette ikke er en del av mandatet.

1.4 Nærmere om begrepene tillit, habilitet og transparens slik de brukes i rapporten

Tillit - Tro på at noe eller noen er til å stole på eller har de egenskapene som kreves for å utføre en bestemt oppgave. I denne sammenheng er det snakk om tillit til en ordning. Tillit vil alltid være en effekt eller et resultat av mange faktorer. Tillit er heller ingen konstant, målbar størrelse, men vil variere fra individ til individ ut fra kunnskap, holdninger, erfaringer, politisk ståsted osv. Likevel vil det være noen egenskaper eller kjennetegn som typisk kan styrke tilliten dersom de er til stede, eller svekke tilliten dersom de mangler. Habilitet og transparens er sentrale egenskaper i denne sammenheng.

Habilitet - En person/organisasjon anses som habil når det ikke foreligger omstendigheter som er egnet til å svekke tilliten til dennes upartiskhet. Her er det habiliteten til markedsregulator som er tema, og hvorvidt markedsregulator skiller mellom rollene som markedsregulator og markedsaktør på en måte som gjør at alle andre oppfatter vedkommende som habil i utøvelsen av regulatorrollen. Det forutsetter at hensynet til markedsbalanseringen ivaretas uten at markedsregulators egeninteresse som markedsaktør tillegges vekt. Innenfor informasjonsplikten vil en habil utøvelse av rollene innebære at informasjon om priser, prognoser og tiltak (avgrenset til informasjon som markedsregulator plikter å gi) gis til alle aktører samtidig og at alle får den samme informasjonen. Markedsregulators kommersielle del får informasjon på samme tidspunkt som aktører som ikke er tilknyttet markedsregulator. En habil utøvelse av rollen vil også innebære at markedsregulator ikke bruker informasjon fra, eller om de andre aktørene til egen fordel. Samtidig kan en vurdering av habiliteten avhenge av hvem som vurderer den og hvorvidt det foreligger vikarierende motiver i vurderingen.

Transparens – Eller gjennomsiktighet, som betyr det samme og er begrepet som benyttes i konkurranseloven, er en viktig forutsetning for tillit til markedsreguleringen. I vurderingen av informasjonsplikten opp mot gjennomsiktighet vil vi spesielt se etter om informasjonen er lett tilgjengelig, forutsigbar og etterprøvbare. Med forutsigbar menes at informasjonen kommer til forventet tid og i forventet form. Med etterprøvbare menes at det i ettertid må være mulig å vurdere prognosen, prissettingen, eller tiltakene, og begrunnelsen for disse, opp mot det som var kjent informasjon på det tidspunktet informasjonen ble gitt.

I gjennomgangen av regelverket for og praktiseringen av informasjonsplikten, og i drøftingen av tiltak som kan være med på å styrke tilliten til ordningen, er det følgelig disse kjennetegnene på habilitet og gjennomsiktighet vi vil være særlig opptatt av:

- Aktørene får samme informasjon til samme tid
- Markedsregulator bruker ikke informasjon fra/om de andre aktørene til egen fordel
- Informasjonen er lett tilgjengelig

- Informasjonen er forutsigbar
- Informasjonen er etterprøvbbar

1.5 Arbeidsform

I Omsetningsrådets møte 16. april 2018, sak 35/18, ble det vedtatt å etablere arbeidsgrupper på hver av hovedtemaene B, C, D1, D2 og E (inkl. A) i Omsetningsrådets gjennomgang av markedsbalanseringen. Disse arbeidsgruppene skal organisere arbeidet, bestille utredninger og bearbeide innspill fram til et ferdig forslag som skal legges fram for rådet. Rådets leder fikk fullmakt til å bemanne arbeidsgruppene med representanter for medlemmene i OR basert på innspill fra rådsmedlemmene samt utnevne arbeidsgruppeledere. Landbruksdirektoratet er sekretariat for hver av arbeidsgruppene.

Arbeidsgruppe B, informasjonsplikten, er nedsatt med følgende representanter (jf. OR-sak 44/18 i OR-møte 9. mai 2018):

Hilde-Kari Skarstein (Nortura SA), leder for arbeidsgruppen

Per Harald Agerup (Norges Bondelag)

Roald Nes (Tine SA)

Sindre Flø (Norske Felleskjøp)

Bjørn-Ole Juul-Hansen (KLF/NFGF/NHO Mat og Drikke/Norkorn)

I møtet 9. mai 2018 ble Omsetningsrådet enige om at leder for arbeidsgruppene har ansvar for å rapportere til ORs møter. OR ønsker skriftlige orienteringer som unntas offentlighet, og at leder deltar i ORs møter ved disse anledninger.

2 Om informasjonsplikten

Helt fra omsetningsloven kom i 1930, har det vært et sentralt element i landbrukspolitikken å stabilisere prisene på jordbruksvarer og å sikre bøndenes inntekter. Med fremveksten av jordbruksforhandlinger og –avtale ble det fastsatt konkrete prismål for jordbruksvarer. Markedsregulering i regi av en effektiv markedsførings- og markedsreguleringsorganisasjon var en forutsetning for å gjennomføre prinsippene for prisfastsetting. I St. meld. Nr. 26 (1980-81) slo en fast at «For å løse markedsreguleringsoppgavene må et sentralt organ ha full oversikt og fullstendig disposisjonsrett over en stor del av førstehåndsutbudet.» Alternativet, ble det fremholdt, var markedsregulering i statlig regi. En la for øvrig mest vekt på de økonomiske sidene ved markedsreguleringen og betydningen av å ha en organisasjon som kunne håndtere produksjonstilpasning og markedsregulering.

Dette perspektivet på markedsorganisasjonens og –reguleringens rolle i landbrukspolitikken lå antakeligvis fast ved inngangen til et tiår løselig avgrenset fra om lag 1994 til 2004 der det skjedde store endringer i rammebetingelsene for verdikjeden for mat og nok også i samfunnets perspektiv på konkurranse. En går fra systemer med statlig fastsatte priser og priskontroll, til større grad av markedsøkonomi og vektlegging av økt konkurranse. Fra en situasjon hvor priser diskuteres i bransjen, jf. Prisutvalget for kjøtt, blir det nå ikke anledning til å drøfte priser i bransjen.

Endringer av særlig relevans for informasjonsplikten i kronologisk rekkefølge:

1994

EØS avtalen trer i kraft. Landbruk er unntatt, men felles konkurranseregler for det indre marked skal praktiseres. Misbruk av dominerende stilling og ulovlig samarbeid skal håndteres felles i EØS-området og utfordrer blant annet praksis med utbredt samarbeid mellom aktører i markedsreguleringen.

1995

WTO-avtalen trer i kraft. Norsk landbrukspolitikken rammes inn av internasjonalt regelverk. Med WTO-avtalen møtte norsk landbruk «gradvis og reell konkurranse» (Stprp. 61 1994 – 1995) fra import gjennom et tollbasert importvern, importkvoter og begrensninger i adgangen til å benytte eksport som virkemiddel i markedsreguleringen.

1997

Markedsregulering av melk flyttes til Omsetningsrådet. Prisutjevningsordningen erstatter utjevning i regi av TINE. Målpris på rå melk innføres fra 1. januar 2004.

Gartnerhallen inngår samarbeid med Bama AS og Norgesgruppen AS om opprettelsen av et felles aksjeselskap, GRO AS og GRO Industrier AS. Dette nære samarbeidet reiste spørsmål om gjennomføringen av reguleringstiltak. Avtalepartene ba om at Omsetningsrådets gikk gjennom hvordan markedsreguleringen heretter skulle administreres.

1999

Prisutvalget for kjøtt legges ned og det blir slutt på samordnede maksimalpriser på nedskåret kjøtt og produserte kjøttvarer. Utvalget ble opprettet etter den andre verdenskrig og ble oppnevnt ved kongelig resolusjon hjemlet i forskrift til Konkurranseloven.

2000

Omsetningsrådet avvikler Gartnerhallens rolle som markedsregulator for frukt og grønt, men området er omfattet av Omsetningsloven. Avsetningstiltak for epler og poteter videreføres. Landbruksdirektoratet «forvalter» målprisene i dette markedet.

2001

Statlig kjøpeplikt på korn erstattes av målpriser, Norske Felleskjøp overtar som markedsregulator og det åpnes for konkurranse om kornleveranser fra produsent. Markedsregulator får ansvar for å anmode om importkvoter.

2003

Informasjonsplikt kommer inn i ORs regelverk gjennom rammeforskriften. Formuleringen om informasjonsplikten har ligget mer eller mindre fast siden. Se nærmere omtale senere.

2004

Råvarehåndteringen skilt ut fra resten av Tines virksomhet, og Tine Råvare etableres som en egen avdeling med administrativt og regnskapsmessig skille fra resten av Tine SA. Tine SA inngår en avtale med staten om dette skillet. Tine blir pålagt økt forsyningsplikt, samtidig som det etableres ulike tilskuddsordninger i PU for å stimulere til mer konkurranse.

Det kommer en ny konkurranselov der konkurransens egenverdi som middel til å sikre effektiv ressursutnyttelse tillegges økt vekt. Hensynet til forbrukerne kommer også inn som nytt hensyn. Loven stiller økte krav til gjennomsiktighet. Faren for misbruk av dominerende stilling tillegges økt vekt og får en egen bestemmelse.

I løpet av et drøyt tiår skjedde det altså betydelige endringer i rammebetingelsene i markedene for norske jordbruksvarer og synet på konkurranse endret seg også. Oversikten foran viser at det både i kjøtt-, melk- og kornmarkedene ble det gjort endringer som bidro til å legge til rette for økt konkurranse.

Det er med denne bakgrunnen at informasjonsplikten ble formalisert i rammeforskriften i 2003.

Bakgrunnsdokumentene ved formaliseringen av informasjonsplikten bekrefter at det ikke skjedde av landbrukspolitiske årsaker, men kom for å «fastsette rammer for Omsetningsrådets vedtak som har betydelige konkurransemessige konsekvenser»²

Høringsbrevet legger til grunn at landbrukssamvirket som markedsregulator har adgang til å iverksette reguleringstiltak med sikte på å oppnå et prisuttak på råvarene i samsvar med jordbruksavtalens

---

² Høringsbrev fra LD, 15. april 2003

målpriser. Videre ser departementet behov for å regelfeste hvilke informasjonsoppgaver markedsregulator forventes å utføre. Plikten(e) ble sett i sammenheng med retten til å sette i verk reguleringstiltak, og en understreket behovet for å se plikter og rettigheter i sammenheng for å kunne bedømme den samlede konkurranseeffekt.

I begrunnelsen ble det først og fremst lagt vekt på å sikre at de ulike markedsaktørene ble gitt lik tilgang på informasjon til samme tid om markedsprognoser, prisnoteringer og reguleringsaktiviteter, men avgrenset til aktiviteter utført i kraft av reguleringsansvaret. En la videre vekt på at det for de uavhengige aktørene var viktig at informasjonen kommer regelmessig og at tidspunktet er forutsigbart.

3 Regelverket for informasjonsplikten

Etter hovedavtalen for jordbruket, § 4-2, går det frem at Bondelaget og Småbrukarlaget er ansvarlige for iverksettelse av tiltak i samsvar med jordbruksavtalen. Videre følger det av samarbeidsavtalen mellom faglagene og markedsregulatorne at markedsregulatorne er ansvarlige for å medvirke til gjennomføringen av jordbruksavtalen på sine områder. Markedsregulatorrollen er altså en plikt markedsregulatorne har etter jordbruksavtalen. Denne forutsetning ligger kun implisitt i regelverket og dette kan ha betydning for regelverkets gjennomsiktighet.

3.1 Rammeforskriften

Den overordnede bestemmelsen om informasjonsplikten finner vi i FOR-2003-07-01-919 *Forskrift om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer* Se vedlegg 1. Denne forskriften benevnes gjerne rammeforskriften og er fastsatt av Landbruks- og matdepartementet.

Formålet med forskriften er å fastsette rammer for Omsetningsrådets vedtak, slik at disse utformes på en måte som gjør at de i minst mulig grad påvirker konkurranseforholdene mellom ulike aktører.

Siden forskriften bare regulerer Omsetningsrådets vedtak må forskriftens intensjon dermed operasjonaliseres av Omsetningsrådet. Dette har Omsetningsrådet gjort i Markedsreguleringsforskriften.

3.2 Markedsreguleringsforskriften

Omsetningsrådet fastsatte, som rammeforskriften implisitt forutsetter, regler for markedsregulators informasjonsplikt i 2008 i *forskrift om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer*. Se vedlegg 2.

Formålet i rammeforskriften er ikke gjengitt, men de konkrete bestemmelsene om informasjonsplikt er gjengitt likelydende i markedsreguleringsforskriften. I tillegg har Omsetningsrådet i sin forskrift spesifisert informasjonsplikten når det gjelder Tines og Norturas ansvar.

Omtalen av plikten adresserer aktiviteter markedsregulator utfører i kraft av reguleringsansvaret og spesifiserer krav til å informere om vedtak om (endring av) prognoser, priser og tiltak. Bestemmelsene stiller konkrete krav til markedsregulator om å informere markedet umiddelbart etter vedtak.

Forskriften omtaler markedsregulators ansvar for å ta ut målpris/balansere marked og å gjennomføre markedsregulering effektivt og konkurransenøytralt.

Dessuten har Omsetningsrådet presisert at det kan utarbeide retningslinjer vedrørende praktisering av informasjonsplikten.

Markedsreguleringsforskriftens bestemmelser om informasjonsplikt har i det vesentlige ligget fast siden 2003. Plikt til å informere om prisprognoser ble innarbeidet i forbindelse med at volummodellen ble innført (for storfekjøtt, sau, lam og egg).

Muligheten til å gi retningslinjer er benyttet i kjøttsektoren og i eggsektoren. I disse sektorene har Omsetningsrådet fastsatt retningslinjer om informasjonsflyt. Det er i disse retningslinjene volummodellens prissystemer er beskrevet.

3.3 Retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren

Retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren ble fastsatt av Omsetningsrådet 31. mars 2011. I henhold til disse retningslinjene skal markedsregulator informere om markedsoversikt, oversikt over sammensetningen på reguleringslager, priser, markedsregulators vurdering av prissituasjonen, samt prognoser for markedssituasjonen. Se vedlegg 3 til denne rapporten for nærmere detaljer om informasjonsflyten i kjøttsektoren.

3.4 Retningslinjer om informasjonsflyt i eggsektoren

Retningslinjer om informasjonsflyt i eggsektoren ble fastsatt av Omsetningsrådet 21. juni 2013. I henhold til disse retningslinjene skal markedsregulator informere om markedsoversikt, priser, markedsregulators vurdering av prissituasjonen, prognoser for markedssituasjonen, markedsregulators mottakplikt fra uavhengige eggpakkerier, samt andre markedsreguleringsaktiviteter. Se vedlegg 4 til denne rapporten for nærmere detaljer om informasjonsflyten i eggsektoren.

3.5 Vurdering av regelverket

De store endringene både i rammebetingelsene og i markedsordningene i perioden før rammeforskriften kom, og som er kort beskrevet i bakgrunnsomtalen, viser at det ble gjort en rekke endringer der adgang til samordnet opptreden knyttet til markedsregulering ble begrenset. Bortfall av statens kornmonopol med overføring av markedsreguleringsansvaret til samvirket, utløste konkret et behov for å regulere «forhold av konkurransemessig betydning» i kornsektoren. Samtidig var det betydelig konkurranse relatert uro i melkesektoren. Det er mot disse forhold innføringen av rammeforskriften med informasjonsplikten må sees.

Der markedsreguleringen tidligere først og fremst var opptatt av et effektivt prisuttak har konkurransehensyn, spesielt i mottaks- og bearbeidingsledd, i de regulerte markedene fått mye større betydning. Utformingen av informasjonsplikten fokuserer på regulators vedtak. Den bakenforliggende årsaken til utformingen av plikten hviler trolig på en antakelse om at når informasjon om prognoser, priser og tiltak gjøres tilgjengelig umiddelbart, så vil effekten av vedtaket i minst mulig grad påvirke konkurranseforholdene. Dette forutsetter implisitt at plikten ikke påvirker regulatorenes evne til i det store og hele å opptre uavhengig av konkurrentene (en nødvendig forutsetning for prisuttak/markedsbalansering) samtidig som den sikrer at konkurrentene ikke utestenges fra markedet. Arbeidsgruppen vil bemerke at den betydelige informasjonen som tilflyter aktørene også kan gi konkurransevridning i favør av små aktører i markedet. En nærmere vurdering av dette ligger utenfor arbeidsgruppens mandat og er derfor ikke gått videre på.

Gruppens mandat er å vurdere tillit/habilitet, gjennomsiktighet og rolleklarhet. Gruppen konstaterer at regelverket gir liten avklaring eller veiledning knyttet til disse forholdene. Informasjonspliktens formål er å regulere konkurranseforhold, ikke å skape de gjennomsiktige (transparente) markedsordninger Stortinget er opptatt av. Regelverket gir heller ikke en begrunnelse eller avklaring av skillet mellom regulatorrollen og markedsaktørrollen.

Arbeidsgruppen oppfatter at rammene for vårt oppdrag er å vurdere markedsreguleringsregelverket gitt av Omsetningsrådet. Vi vil likevel knytte enkelte kommentarer til ulikheter mellom de to forskriftene (rammeforskriften og markedsreguleringsforskriften) under drøfting av tillit, gjennomsiktighet og rolleklarhet.

Rammeforskriften åpner for at Omsetningsrådet kan utforme instruksjer, krav om systemer og prosesser etc. vedrørende markedsregulators informasjonshåndtering. Arbeidsgruppen konstaterer at dette foreløpig ikke har skjedd, men anbefaler Omsetningsrådet å vurdere dette i fremtiden.

Habilitet

Regelverket spesifiserer en rekke konkrete informasjonsplikter, og det synes rimelig å anta at intensjonen med å utforme relativt konkrete plikter er å sikre at markedsregulators egen forretningsmessige interesse ikke skal påvirke vedtakene.

Regelverket legger til grunn at regulator opptrer habilt, men arbeidsgruppen mener det kan være hensiktsmessig å inkorporere markedsregulators eget ansvar for systemer og prosesser for å ta vare på habiliteten.

Enkelhet

Som tidligere påpekt, mener arbeidsgruppen at et enkelt regelverk er viktig for tilliten til markedsordningene. Arbeidsgruppen vil kortfattet peke på noen forhold som i dag kan virke forvirrende eller gjør det unødig krevende å sette seg inn i markedsordningene.

Informasjonspliktens hjemmel i to ulike forskrifter med til dels likelydende tekst er ikke et bidrag til et oversiktlig system, ei heller det svært varierende detaljnivået i omtalen av de ulike markedsområdene bidrar til å gjøre regelverket oversiktlig.

Å fastsette regler for (krav til) fastsetting av planlagt gjennomsnittlig engrospris i retningslinjer som en spesifisering av informasjonsplikten fremstår som relativt komplisert.

Forutsigbarhet

Tidspunkt for når informasjon om prognoser, priser og tiltak skal komme er rimelig klart, men krav til metodeverk, kriterier mv. er ikke omtalt og gjør at forutsigbarheten er helt avhengig av at markedsregulator på eget initiativ skaper en forutsigbarhet knyttet til innholdet i hva det blir informert om.

Etterprøvbart

Regelverket omtaler ingen krav til at informasjonen skal presenteres i en form som gjør det mulig å etterprøve vedtakene.

Rolleklarhet

Arbeidsgruppen mener regelverkets noe ufullstendige omtale av markedsregulators rolle ikke gjør det enkelt å avklare om rollen som markedsregulator er godt nok skilt fra rollen som markedsaktør ut fra regelverket, jfr. at tre svært ulike modeller praktiseres i dag. Av hensyn til systemets gjennomsiktighet

anbefaler vi at rollen som markedsregulator forklares noe mer. Hvorvidt dette skjer best i form av regelverksomtale eller på annen måte, må avklares i Omsetningsrådets videre arbeid.

Forskriften avklarer ikke om informasjonsplikten gjelder også i situasjoner når det ikke er aktuelt med avsetningstiltak. Arbeidsgruppen vil peke på betydningen av at en avklarer informasjonsplikten både i over- og underskuddssituasjoner og knyttet til mottaksplikt og forsyningsplikt. Gitt Omsetningsrådets ansvar, er det for arbeidsgruppen uklart hvorvidt plikten til å informere avgrenses av Omsetningsrådets myndighetsområde, eller om den også gjelder for oppgaver som følger av jordbruksavtalen. Gruppen vurderer at en slik avklaring hører hjemme under JUKO gruppens ansvarsområde.

4 Praktiseringen av informasjonsplikten

I dette kapitlet beskrives hvordan informasjonsplikten praktiseres i de ulike sektorene i dag. Kjøtt og egg er presentert under ett, da Nortura er markedsregulator for begge og praktiseringen på disse sektorene er relativt lik.

Innspill fra de uavhengige aktørene til praktiseringen er gjengitt i avsnitt 4.2.

Deretter vurderes praktiseringen opp mot regelverket og i lys av habilitet, gjennomsiktighet og rolleklarhet, jf. mandatet.

4.1 Praktiseringen av informasjonsplikten innenfor de ulike sektorer

4.1.1 Korn – Norske Felleskjøps praktisering av informasjonsplikten

Produkt

Korn er et langtidsholdbart produkt som kan lagres i flere år ved optimale lagringsforhold. Markedsreguleringen omfatter også oljevekster (raps, rybs), erter og åkerbønner som dyrkes av de samme produsentene som dyrker bygg, havre, hvete og rug.

Organiseringen av Norske Felleskjøp

Norske Felleskjøp BA er eid av Felleskjøpet Agri SA, og er lokalisert i Oslo, mens Felleskjøpet Agri har sine kontorer på Lillestrøm.

Norske Felleskjøp utøver i hovedsak to funksjoner; markedsreguleringen og næringspolitisk arbeid for Felleskjøpet Agri. Norske Felleskjøp har ikke kommersielt salg eller kjøp av korn eller kraftfôr. Dette gjør at Norske Felleskjøp har avstand fra den kommersielle delen av Felleskjøpet. Avstanden gir behov for kompetanseinnhenting gjennom organiseringen av virksomheten. Dette skjer gjennom etableringen av et bransjeforum og et fagutvalg. Styret i NFK etablerte i 2001 Fagutvalg for markedsregulering som i dag består av to fagansvarlige fra Felleskjøpet Agri og fagsjef markedsregulering i NFK, som et kompetanseorgan som gjør vedtak om kvantumsprognoser og gir råd om priskurver og avsetningstiltak. Fagutvalget har ikke tilgang til andre data fra NFK enn det som også er tilgjengelig for andre aktører i bransjen, men gjør en grundigere vurdering enn Bransjeforum basert på egen informasjon og med vekt på rollen som markedsregulator.

Det er etablert et administrativt skille (brannmur) i tilgangen til informasjon mellom funksjonene markedsregulering og næringspolitikk: Næringspolitikk har ikke tilgang til markedsreguleringens informasjonsgrunnlag, mens hele arkivet er åpent for markedsreguleringen.

Andre aktører i det relevante markedet

Kornkjøpere

Det er tre større kornkjøpere i det norske markedet og om lag 30 små. Felleskjøpet Agri er den største med en markedsandel av førstehåndskjøp på ca. 55 prosent. Strand Unikorn AS som gjennom Norgesfôrkjeden består av flere selvstendige medlemsbedrifter og Fiskå Mølle AS, er to andre kornkjøpere. Disse tre står for omtrent 90 prosent av førstehåndskjøpet av norsk korn.

Matmellemøller

Markedet for ferdig mel er konsentrert, og to store handelsmøller står for rundt 98 prosent av melsalget i Norge. Lantmännen Cerealia AS har avdelinger på Bjølsen og i Moss, og Norgesmøllene har avdelinger i Skien, Vaksdal og Buvika.

Kraftfôrprodusenter

Det er fire større kraftfôrprodusenter i det norske markedet, som produserer kraftfôr på til sammen 37 anlegg. Felleskjøpet Agri står for om lag 50 prosent. De andre produsentene er Norgesfôrbedriftene, Fiskå Mølle og Felleskjøpet Rogaland Agder.

Prosess fram til vedtak i markedsreguleringen

Prognoser danner grunnlaget for alle reguleringsaktiviteter som berører aktørene i bransjen direkte. Prognoser og markedstiltak blir håndtert administrativt og styret i Norske Felleskjøp blir orientert i forbindelse med styremøter.

Når vedtak er gjort om prognoser, priser og tiltak, blir disse formidlet samme dag og spredt til bransjen og når det antas å ha interesse, også til pressen.

I prosessen fram til vedtak, må det nødvendigvis gjennomføres interne drøftinger. Disse blir søkt holdt så kortvarige som mulig.

- Prognosene drøftes med Fagutvalget før utsending til Bransjeforum. Drøftingene kan ha betydning for tolking av leveransemønster og for tolking av utviklingen i forbruket. Det tar to til tre dager fra et utkast drøftes utenfor administrasjonen i NFK og til prognosen vedtas av Fagutvalget etter drøfting med Bransjeforum.
- Forslag om omsetningsavgift følger av augustprognosen, men forslaget blir ikke drøftet med bransjen. Avgiftsforslag styrebehandles av NFK.
- Avsetningstiltak (omdisponering av matkorn til fôr, overlaging av korn til neste sesong) blir som hovedregel vedtatt som direkte oppfølging av – og i tråd med – prognoser som på forhånd er drøftet med Bransjeforum. Bransjeforum gir innspill til framdriften i gjennomføringen av slike tiltak. Det gis tid fra vedtak til gjennomføring, slik at alle aktører kan forberede eventuell deltagelse i anbudsrundene. I forbindelse med anbudskonkurransen gir de aktørene som ønsker å delta tilbud med informasjon om vareslag, kvantum, lagersted (når det gjelder overlaging) og krav til kompensasjon.

- Prisprognosene gis som en første sesongprognose i juni (før nytt avtaleår pr 1. juli) og er basert på analyser av tidligere års leveringsmønstre. Styret i NFK vedtar generelle prinsipper for prisprognosene. Gjennom sesongen vurderer administrasjonen løpende i hvor stor grad priscurvene må endres for å sikre et prisuttak i samsvar med målprisforutsetningene. Vedtaksprosessen tar to til tre dager.

Prognoser

Det produseres minst tre prognoser for markedsbalansen hver sesong. Tidspunktene for disse er styrt av at de er grunnlaget for råd til Landbruksdirektoratet om suppleringsimport, dvs. i august, november og mai. I tillegg gis ofte en revisjon i september og i mars. Både tilgang av norsk korn og forbruk av korn totalt i norsk foredlingsindustri prognoseres for dette formålet.

Prognosene for tilgang per august og eventuelt september er basert på innkjøpte data fra Norsk landbruksrådgiving og NIBIO.

Fra Graminor mottar Norske Felleskjøp årlig oversikt over såkornsalget som grunnlag for vurdering av arealfordeling mellom kornslagene og for klassefordeling mellom hvetesortene.

Tilgangsprognosene fra og med november er basert på avregningstall på landsnivå fra Landbruksdirektoratet.

Norske Felleskjøp mottar flere rapporter for kornomsetningen som brukes i prognosearbeidet, både for primæromsetningen og forbruket av korn i Norge. Disse er omtalt i Norske Felleskjøp sitt svar på Landbruksdirektoratets kartlegging våren 2018.

Fra Tine Råvare mottar Norske Felleskjøp statistikk og landsprognose for leveranser av kumelk om lag annenhver måned. Fra Nortura Totalmarked mottar Norske Felleskjøp statistikk og markedsprognoser for kjøtt og egg annenhver måned. Fra Landbruksdirektoratet mottas tilsvarende data og prognoser for leveranser av slaktekylling.

Prognosene informeres om per e-post, egen hjemmeside og i organisasjonsspalten i Bondebladet.

Metodikken for utarbeidelsen av prognosene er redegjort for i eget notat fra NFK til bransjen.

Prisprognoser

Informeres om per e-post, egen hjemmeside og i Bondebladet.

Prisnoteringer

Norske Felleskjøp rapporterer prisuttak for korn per uke og ved sesongslutt ved prisnoteringsanleggene. Rapporten går til Landbruksdirektoratet.

Reguleringsaktiviteter

Vedtak blir publisert til bransjen samme dag som det er gjort vedtak.

Informasjon fra NFK som markedsregulator blir distribuert per e-post til alle interessenter.

Informasjon fra NFK om prognoser om tilgang/forbruk, om basispriser og om avsetningstiltak blir lagt ut på hjemmesiden til NFK og i Bondebladet.

Bruk av informasjon i interne prosesser

Norske Felleskjøp har ingen forretningsmessig drift og det er klart skille til Felleskjøpet Agri forretningsdrift, både når det gjelder organisering og lokalisering. Felleskjøpet Agri har ikke tilgang til annen informasjon som innhentes gjennom markedsreguleringen enn det som presenteres for hele bransjen.

Bruk av innsamlet datagrunnlag

Norske Felleskjøp bruker innsamlet datagrunnlag hovedsakelig i prognoser og til rapportering av noteringspris.

Data blir også brukt til utarbeidelse av statistikk som illustrerer utviklingstrekk i landbruket og kornproduksjonen. Det siste er informasjon som blir brukt i foredrag og andre sammenhenger der det trengs framstilling av utviklingstrekk.

Diskusjoner i Bransjeforum for markedsregulering er basert på landstall. Metode og datagrunnlag er grundig omtalt i eget notat til bransjen. Bransjeforum diskuterer ikke enkeltaktørers markedsituasjon eller prisforhold. Landbruksdirektoratet møter som observatør i Bransjeforums møter.

Interne rutiner

Norske Felleskjøp har etablert rutiner for håndtering av forretningsmessig informasjon som NFK får i forbindelse med arbeidet med avsetningstiltak. Rutinene er lagt ut på NFK sin hjemmeside og bransjen er informert om rutinene. Slik informasjon er i praksis av svært begrenset omfang.

4.1.2 Kjøtt og egg – Norturas praktisering av informasjonsplikten

Markedsreguleringen omfatter kjøtt av gris, storfe og svin, samt egg.

For kjøtt gjelder mottaksplikten for levende dyr fra produsent. Forsyningsplikten gjelder for helt, ferskt slakt. Reguleringsvaren er som regel frosne hele slakt, men det er også anledning til å regulere noen stykningsdeler.

For egg gjelder mottakplikten for usorterte egg fra produsent eller fra eggpakkeri. Forsyningsplikten gjelder for konsumegg, og aktørene ønsker at eggene leveres usortert. Reguleringsvarene er egg og eggprodukter.

Organiseringen av markedsreguleringsoppgavene i Nortura

Nortura har organisert arbeidet med markedsregulatoroppgavene i en egen avdeling – Totalmarked kjøtt og egg. Totalmarked har det operative ansvaret for markedsreguleringsoppgavene i Nortura.

Direktør for Totalmarked rapporterer til direktør Bransje/Marked Råvare & Medlem som igjen rapporterer til visekonsernsjef.

Andre aktører i det relevante markedet

Det er i underkant av 30 slakterier i Norge som slakter henholdsvis gris, storfe og småfe. Nortura SA er den største aktøren med en markedsandel på ca. 66 prosent, mens Fatland og Furuseth er størst av de uavhengige aktørene. I tillegg er det en rekke aktører innenfor skjæring og foredling av kjøtt.

Det er relativt få markedsaktører i eggsektoren. Nortura har tre pakkerier og 73 prosent markedsandel i 2018. Cardinal Foods er den nest største aktøren i markedet med 17 pst. markedsandel samme år. Det er også to foredlingsbedrifter av eggprodukter; Dava Foods AS og Nortura Revetal.

Prognoser

Prognoser for kjøtt og egg offentliggjøres seks ganger i året. Datoer for offentliggjøring av prognose varsles for ett år om gangen. Prognosen offentliggjøres så snart den er klar, vanligvis ca. kl. 14 prognosedagen. Prognosen offentliggjøres først på Totalmarkeds hjemmeside. Det sendes e-postvarsel til interessenter så snart prognosen er lagt ut. Samtidig publiseres prognosedokumentet som dokumenterer bakgrunnsdataene og modellresultatene, samt avvik i tidligere prognoser. Totalmarked offentliggjør også kommentarer til prognosen.

Produksjonsprognosene for kjøtt og egg beregnes ved hjelp av egenutviklede modeller og følgende innsamlede data:

- Data fra søknad om husdyrtilskudd fra Landbruksdirektoratet/SSB
- Data fra Mattilsynet, Husdyrregisteret – Storfe
- Semindata fra GENO
- Statistikk fra Husdyrkontrollen i Tine
- Semindata fra Norsvin

- Effektivitetsdata og andre produksjonsdata/prognoser fra In-Gris (Animalia – Norsvin).
- Klekkedata og prognoser fra klekkeriene
- Effektivitetstall fra eggkontrollen i Nortura
- Fostertellinger og andre data på sau fra Sauekontrollen (Animalia)
- Konsumprisindeks, befolkningsutvikling m.m. fra SSB og Norges bank
- Importstatistikk fra SSB
- Direktesalg av egg fra Landbruksdirektoratet
- Prognose for melkeproduksjon fra Tine SA.

I arbeidet med prognosen for engrossalg benyttes en modell utviklet av NIBIO. Salget beregnes med utgangspunkt i priser, konsumprisindeks, privat konsum og befolkningsutvikling. Totalmarked avholder separate møter om salgsprognosen med Nortura og KLF hvor de bidrar med skjønsmessige vurderinger av resultatene av modellkjøringen. Møtene avholdes samme dag, og alltid med Nortura før KLF.

Før fastsetting av prognosen avholdes det et møte hvor NIBIO, Tine, Norske Felleskjøp og Landbruksdirektoratet deltar. Her diskuteres forutsetningene for prognosen.

Det er Totalmarked som utarbeider grunnlaget for og fastsetter prognosen. Ingen utenfor Totalmarked er med på å ta beslutningen om prognosen.

Prissetting

Planlagt gjennomsnittlig engrospris for storfe og lam og egg fastsettes av konsernstyret i Nortura to ganger i året. Totalmarked utarbeider grunnlagsdokumentet og fremmer forslag til priser. Prisene varsles med samtidig e-post til aktørene, dvs. Nortura og KLF og offentliggjøres på Totalmarkeds hjemmeside.

Ved hver prissetting utarbeides et Grunnlagsdokument med bakgrunnsinformasjon og vurderinger som publiseres på Totalmarkeds hjemmeside.

Prisprognoser og prisløyper

For målprisvaren gris fastsetter Totalmarked en prisprognose for et halvt år av gangen. Prisprognosen kan endres med fem dagers varslingsfrist.

For lam, storfe og egg, som er i volummodellen, fastsetter Totalmarked prisløyper for et halvt år av gangen. Prisløypene kan som hovedregel ikke endres gjennom året.

Ved fastsettelse av prisprognoser/-løyper rådfører Totalmarked seg med andre avdelinger i Nortura, som drift og medlem, for å sikre at prisløypa blir mest mulig optimal med tanke på ønsket slaktetidspunkt for å ivareta balansen i markedet.

Prisløypene gjøres kjent med samtidig e-post til aktørene, dvs. Nortura og KLF og offentliggjøres på Totalmarkeds hjemmeside.

Engrospriserendringer for kjøtt og egg, inkl. frysefradrag for kjøtt (prislister) varsles torsdag for endringer som gjelder fra førstkommande mandag.

Priser på skåret vare (grovstyknings) fastsettes av Totalmarked. Det er opprettet et Prisutvalg for skåret vare med representanter fra Nortura og Totalmarked. Prisutvalget skal være rådgivende for Totalmarked. Her drøftes markedsutviklingen for ulike stykningsdeler som utgangspunkt for å sette riktige priser. Hovedmålet er å oppnå balansert salg av hele dyret og at overskudd og underskudd oppstår på helt slakt (importåpning/regulering). Prisutvalget behandler ikke saker som gjelder fastsetting av priser på helt slakt, hverken Planlagt gjennomsnittlig engrospris eller prisløyper. Det tilflyter imidlertid viktig informasjon til Totalmarked gjennom utvalget.

Prisnoteringer

Noteringsansvaret ligger hos Nortura for både målprisen på gris og den planlagte gjennomsnittlige engrosprisen for storfe, lam og egg.

Totalmarked rapporterer ukentlig oppnådd pris på representantvaren, samt aktuelt prisavvik i forhold til planlagt gjennomsnittlig engrospris/målpris for den aktuelle uke. I tillegg informeres det om det akkumulerte prisavviket, samt prisavvik i forhold til prognosert/fastsatt prisløype.

Reguleringsaktiviteter

Beslutninger om igangsetting av ordinære reguleringstiltak som lagring, eksport og frysefradrag, samt søknad om ekstraordinære tiltak, tas i Totalmarked på grunnlag av den informasjonen som er tilgjengelig til enhver tid.

Informasjon om reguleringsaktiviteter gis ukentlig gjennom Infoskjema egg og Markedsbilder kjøtt som sendes per e-post til aktører/interessenter og gjøres tilgjengelig på Totalmarkeds hjemmeside.

Det rapporteres ukentlig om følgende reguleringsaktiviteter:

- Markedsregulators tilførsler av slakt og egg
- Mottatte bestillinger av slakt og egg
- Dekningsgrad kommende uke
- Dekningsgrad for hver enkelt av de siste fem ukene

- Markedsregulators eksportkvantum akkumulert for kalenderåret (gjelder bare svin)
- Antakelser om akkumulert importkvantum for kalenderåret
- Reguleringslager per uke per dyreslag, inkl. skåret vare, og sammenlignet med tilsvarende uke foregående år
- Reguleringslager per uke for egg, og sammenlignet med tilsvarende uke foregående år
- Informasjon om markedsregulators leveranse av egg til eggproduktfabrikk i Nortura, hvor andel norske egg spesifiseres
- Informasjon om mottak av overskuddsegg fra uavhengige aktører ved Norturas eggproduktfabrikk
- I perioder med førtidsslakting: informasjon om effekt av førtidsslakting i tonn av ikke produserte egg for Nortura og KLF siste uke.

Ved igangsetting av reguleringstiltak som førtidsslakting, ribbetiltak osv. informeres aktørene gjennom e-post, på web og organisasjonsspalten i Bondebladet.

Informasjon om det enkelte eggpakkeri sin kvote for levering på dobbel mottaksplikt egg sendes månedlig per e-post.

Bruk av informasjon i interne prosesser

Informasjon om prognoser, priser og reguleringstiltak publiseres av Totalmarked slik at alle aktører får informasjonen samtidig. Nortura får ikke tilgang til informasjon før den publiseres.

På IT-området er det installert brannmur mellom Nortura og Totalmarked slik at den forretningsmessige delen ikke har mulighet til å gå inn på Totalmarked sitt område og tilegne seg informasjon som omverden for øvrig ikke har fått. Totalmarked har derimot tilgang til Norturas område.

Totalmarked er organisert som en egen avdeling. Totalmarked deltar ikke i forretningsidens nettverksgrupper og møteplasser. Noen saker drøftes med konserndirektør for medlem og totalmarked i Nortura før beslutning. Det gjelder ikke prognoser.

4.1.3 Melk – Tines praktisering av informasjonsplikten

Tine SA er markedsregulator i melkesektoren. De har mottaksplikt fra alle melkeprodusenter på rå melk. Tine har også forsyningsplikt for rå melk til uavhengige meieriselskap. Forsyningsplikten gjelder på det regulerte nivå (rå melk i noteringspunkt), jf. Jordbruksavtalens prisbestemmelser.

Tine har også mottaksplikt på smør fra uavhengige meieriselskaper så det lenge det benyttes

reguleringsmidler til eksport av smør. Tine og meieriselskapene kan avtale leveranser av fløte i stedet for smør.

På årsbasis er kvoteordningen hovedvirkemiddelet for å tilpasse produksjonen til etterspørselen. Avsetningstiltak under markedsreguleringen omfatter tiltak for å utjevne variasjoner i melkekurven og geografiske forskjeller mellom produksjon og etterspørsel. Siden melk er et produkt med kort holdbarhetstid er det nødvendig å produsere holdbare melkeprodukter for lagring i første halvår, som kan tas ut fra lager og selges i andre halvår. Det er avgrensede artikler av ost, smør, skummetmelkpulver og geitost som er reguleringsvarer i melkesektoren.

Organiseringen av Tine

Tine SA er ansvarlig for markedsreguleringen. Ansvar for råvarehåndteringen ligger imidlertid i Tine Råvare, og de plikter å selge melk som råvare på like vilkår til egen industri og til uavhengige meieriselskaper. Tine Råvare er administrativt og regnskapsmessig adskilt fra Tines øvrige virksomhet. Tine Råvare sine oppgaver og ansvar er regulert i avtale mellom Tine SA og Statens landbruksforvaltning, nå Landbruksdirektoratet. Leder i Tine Råvare har ingen andre verv eller oppgaver knyttet til andre driftsområder i Tine SA. Tine Råvare rapporterer til konserndirektør økonomi og har tjenesteinstrukser med avdelinger i Tine som utfører oppgaver på oppdrag fra Tine Råvare.

Råvarehåndteringen og dermed gjennomføringen av forsyning av rå melk til uavhengige meieriselskaper under forsyningsplikten er således delegert Tine Råvare.

Andre aktører i det relevante markedet

Foruten Tine er det i dag kun Q-meieriene AS som kjøper melk direkte fra melkeprodusentene. Tine kjøper om lag 94 prosent av all rå melk.

Rå melk blir distribuert videre til foredlingsbedriftene, hvor alle meieriprodukter blir produsert. Q-meieriene leverer melken hovedsakelig internt i eget selskap, mens Tine har forsyningsplikt og leverer derfor til samtlige aktører på foredlingsleddet.

Tine er den største aktøren på foredlingsleddet og produserer et stort spekter av meieriprodukter og er i de fleste produktsegmenter. Tines andel av anvendt melk utgjorde 79 prosent av totalt anvendt melk i 2017.

Det er tre mellomstore meieriaktører i det norske markedet, Synnøve Finden, Q-meieriene og Normilk. Synnøve Finden produserer hovedsakelig ost, Q-meieriene produserer hovedsakelig drikkemelk, fersk ost og modna ost, mens Normilk produserer melkepulver. Rørosmeieriet og Mondelez er mindre aktører i det norske markedet, som også deltar i prisutjevningsordningen for melk.

Informasjon om produksjonsprognoser

Tine utarbeider prognoser for leveranser av melk (ku og geit) og prognoser for fett og protein. I disse prognosene inngår også grunnlaget som i hovedsak er: avdrått, slakting, tilgang av dyr og dyretall. Uavhengige aktører med egne produsenter og Landbruksdirektoratet deltar på prognosemøtene som avholdes 5-6 ganger per år. Prognosene offentliggjøres som e-post til aktørene, Landbruksdirektoratet, Landbruks- og matdepartementet, NIBIO, Norske Felleskjøp og Norsk Kjøtt Totalmarked. I tillegg blir de offentliggjort på Tine Råvare sin hjemmeside.

Informasjon om melkeproduksjon

Tine utarbeider månedlig statistikk over leveranser av ku- og geitemelk, samt tørrstoff. Denne statistikken gjøres kjent for aktørene, Landbruksdirektoratet og Landbruks- og matdepartementet, og blir offentliggjort på Tine Råvares hjemmeside.

Informasjon om forbruksprognoser

Tine har ikke ansvar for nasjonale forbruksprognoser, men utarbeider egne prognoser for industriens behov for rå melk. Disse prognosene inngår i grunnlaget for kvoteforhandlingene. Her inngår også de uavhengige aktørenes prognoser for bestilling av melk fra TINE Råvare.

Informasjon om prisprognoser

Prognosert prisløype for noteringsprisen gjøres kjent for aktørene og Landbruksdirektoratet ett år frem i tid. Alle aktører og offentlige organer får tilsendt informasjonen samtidig.

Informasjon om prisnoteringer

Tine Råvare fastsetter noteringsprisen, som er den prisen som Tine Råvare omsetter melkeråvaren for ved noteringspunktet. Som markedsregulator søker Tine å omsette melken slik at gjennomsnittsprisen i størst mulig grad samsvarer med målprisen. Noteringsprisen gjøres kjent for aktørene og Landbruksdirektoratet et år frem i tid, og Tine varsler om endringer i noteringsprisen umiddelbart etter vedtak, og senest to uker før den trer i kraft. Siste oppdaterte prisløype finnes på Tine Råvare sin nettside. Alle aktører og offentlige organer får tilsendt informasjonen samtidig.

Informasjon om reguleringsaktiviteter

Tine sender budsjett og forslag til omsetningsavgift til Landbruksdirektoratet, for behandling før saken behandles i Omsetningsrådet. Tines forslag legges ut på Tine Råvare sin hjemmeside i etterkant av behandlingen i konsernstyret.

Bruk av informasjon i interne prosesser

Ansvar for råvarehåndteringen ligger i Tine Råvare. Tine Råvare sine oppgaver og ansvar er regulert i avtale mellom Tine SA og Statens landbruksforvaltning, nå Landbruksdirektoratet. Medarbeidere i avdelinger som utfører tjenester på oppdrag fra Tine Råvare har krav om konfidensialitet i henhold til instruks om opplysninger de får kjennskap til på aktørnivå. Det blir også lagt begrensninger i hvem som har tilgang til råvaredata i Tine sine styringssystemer.

De dataene som Tine anvender i sin oppgave som markedsregulator er kun på råvarenivå når det gjelder uavhengige aktører. Tine ber ikke om – eller får – informasjon fra disse aktørene som omhandler deres anvendelse av rå melk.

4.2 Innspill fra uavhengige aktører

Arbeidsgruppen har mottatt innspill fra uavhengige aktører når det gjelder praktiseringen av informasjonsplikten i kornsektoren og i kjøtt- og eggsektoren. I melkesektoren har det ikke kommet innspill når det gjelder praktiseringen av informasjonsplikten.

I kornsektoren er tilbakemeldingen at en oppfatter at markedsregulator for korn oppfylder sin informasjonsplikt på en god måte.

I kjøttsektoren er tilbakemeldingen at markedsregulators tilgjengeliggjøring av informasjon til alle aktører på samme tid etter at beslutning er tatt stort sett fungerer bra. Det pekes imidlertid på at det er et forbedringspotensial knyttet til informasjonshåndteringen. Eksempelvis knyttet til informasjonsspredningen og asymmetrisk tilgang på kunnskap om innholdet i prosessene, dvs. fra spørsmål om endring/tiltak er brakt på bane i Totalmarked fram til beslutning foreligger i Norturas styre. For å skape tillitt på dette området handler det i stor grad om å sørge for:

- Utarbeidelse av gode, allment kjente, instruksjoner – rutiner som rammer inn arbeidsform, omfang og handlingsrom på en tilfredsstillende måte
- Gjennomsiktighet om mest mulig når prosessene og diskusjoner pågår, slik at alle på samme tidspunkt oppfatter de vet like mye om hva som kan forventes av endringer
- Etterprøvbarehet og dokumentasjon

Videre pekes det på at en grunnleggende premiss for at det skal oppnås en generell aksept og forståelse for gjennomføring av markedsreguleringen der en av de kommersielle aktørene også har reguleringsansvaret, er at det er informasjonstette skiller mellom regulatorfunksjonen og de som har ansvar for selskapets kommersielle resultater. Det er viktig at det finnes skriftlige rutiner som regulerer informasjonstilgangen og spredningen mellom regulatorfunksjonen og den kommersielle delen av selskapet.

Det pekes på at det å sikre tillit til at markedsordningene fungerer likt for alle aktører i markedet handler om åpenhet, dokumentasjon og etterkontroll. I tillegg må metoder og systemer som benyttes oppfattes som hensiktsmessige og i stand til å levere etterrettelig informasjon – noe som betinger at det er enkelt å forstå hva og hvordan det måles.

4.3 Vurdering av praktiseringen

I denne gjennomgangen har det vært grunnleggende å kartlegge hvordan informasjonsplikten praktiseres innenfor hver sektor. Kartleggingen har vist at markedsregulatorne innenfor alle sektorer, så langt vi kan se, praktiserer informasjonsplikten i tråd med regelverket. Dvs. at markedsregulatorne i all hovedsak informerer om produksjonsprognoser, forbruksprognoser, prisprognoser, prisnoteringer og reguleringsaktiviteter slik som det er forutsatt i regelverket. Det betyr imidlertid ikke at det ikke kan finnes forbedringspotensial når det gjelder utøvelsen av informasjonsplikten, men vurdert ut fra de reglene som gjelder finner arbeidsgruppen at markedsregulatorne oppfyller kravene.

Som vi har vist i kap. 2 er regelverket om informasjonsplikt rettet inn mot nettopp plikten til å informere, mens informasjonshåndteringen internt hos markedsregulator i forkant av offentliggjøringen ikke er omtalt. Vurderingen knyttet til tillit, habilitet og gjennomsiktighet må derfor gå ut over en sammenligning av praksis opp mot regelverket, selv om etterlevelse av regelverket selvsagt er et viktig element for å skape tillit til ordningen.

Samme informasjon til samme tid

Kartleggingen viser at markedsregulatorne har rutiner for intern informasjonshåndtering. Dette er rutiner som skal hindre at informasjon om prognoser, priser eller tiltak tilflyter markedsregulators kommersielle del før den offentliggjøres.

Informasjon om andre aktører

Markedsregulator vil ut fra sin markedsandel naturlig ha et informasjonsovertak i forhold til mindre aktører. Spørsmålet er om dette overtaket øker, informasjonen blir mer asymmetrisk, som følge av regulatorrollen. Vi har derfor vurdert om den informasjonen markedsregulatorne innhenter om de andre aktørene er nødvendige for å utføre oppgavene. Informasjon om de andre aktørene er i første rekke knyttet til gjennomføring av forsyningsplikten, og i noen grad til utarbeidelse av prognoser og statistikk.

For å kunne oppfylle forsyningsplikten er markedsregulator avhengig av bestillinger med en viss tidshorison. Gruppen har ikke grunnlag for å vurdere hvor lang horison som er nødvendig i hver sektor, men markedsregulator bør i hvert tilfelle kunne dokumentere et behov hvis aktørene stiller spørsmål ved lengden.

I prognosearbeidet har markedsregulator behov for historiske leveransedata fra totalmarkedet. Dette er data som i hovedsak er offentlig tilgjengelige. Markedsregulator innhenter ikke opplysninger om de andre aktørenes lagerhold.

Markedsregulator innhenter også historiske leveransedata fra totalmarkedet i sine sektorer til bruk i statistikk.

Ut fra kartleggingen kan arbeidsgruppen ikke se rollen som markedsregulator gir Tine, Nortura og Norske Felleskjøp et informasjonsovertak ut over det som er nødvendig for å utføre oppgavene.

Lett tilgjengelig

Det har ikke kommet fram noe i kartleggingen som tilsier at informasjonen markedsregulator gir i henhold til informasjonsplikten er vanskelig tilgjengelig eller vanskelig å forstå for aktørene. Det er likevel betimelig å spørre om den kunne vært lettere tilgjengelig for de som ikke oppsøker denne

informasjonen systematisk og dermed vet nøyaktig hva de leter etter, dvs. de som ikke er aktører, myndigheter eller media innenfor næringen. Hvis det er et mål at "alle" skal kunne sette seg inn i markedsreguleringen, jf. mandatets mål om gjennomsiktighet, er det nok en del å gå på når det gjelder informasjon. Arbeidsgruppen vil peke på at det i så fall er naturlig at Omsetningsrådet tar en større rolle i å synliggjøre, forklare og begrunne systemet, rollefordelingen og tiltakene.

Forutsigbarhet

Det er viktig for gjennomsiktigheten til ordningen at informasjon kommer rettidig og i en form som er forventet. Kartleggingen har ikke avdekket spesielle avvik i forhold til dette kriteriet.

Etterprøvbarhet

At informasjonen er etterprøvbar er også et kjennetegn ved en gjennomsiktig ordning. For å kunne etterprøve informasjon må grunnlaget for prognosen, prisene eller tiltakene det informeres om være dokumentert. Hvis Omsetningsrådet i ettertid skal kunne vurdere kvaliteten på en prognose, pris eller et tiltak, eller markedsregulators habilitet i utøvelse av rollen, må det være mulig å gå tilbake og vurdere informasjonsgrunnlaget, situasjonsforståelsen og vurderingene som ble gjort. Hovedinntrykket fra kartleggingen er at slik dokumentasjon finnes i de fleste sammenhenger, jf. bl.a. prognosedokumenter og Omsetningsrådets protokoller, men gruppen har ikke hatt mulighet til å studere dette inngående.

5 Drøfting av tiltak for å bedre tillit, habilitet og gjennomsiktighet

Informasjonshåndtering er i sin karakter ikke materiell og kan deles på måter som ikke lar seg dokumentere. Dette kan skape grunnlag for mistanke om at informasjon som ikke er kjent i markedet benyttes til å fatte beslutninger av konkurransemessig betydning. En håndtering av informasjon hos markedsregulator som er egnet til å skape tiltro til at markeds sensitiv informasjon håndteres med tilbørlig aktsomhet, er viktig. Dette innebærer at markedsregulator må utvise særlig aktsomhet i informasjonshåndtering for å sikre tilliten.

Markedsregulatoren er både regulator og aktør³ i markedet, men markedsregulator plikter å gjennomføre markedsreguleringen slik at en oppnår mest mulig like konkurransevilkår innenfor omsetning av jordbruksvarer. Derfor er oppgaven organisert slik at det skal være en viss avstand mellom regulatorenheten og den kommersielle virksomheten.

Samtidig er regulatorenheten avhengig av informasjon fra den kommersielle virksomheten for å kunne ivareta oppgaven som markedsregulator. God kjennskap til markedet og hvordan det fungerer er et viktig grunnlag for å kunne være markedsregulator. Det innebærer at det er nødvendig at de som utfører markedsregulatoroppgaver innhenter informasjon fra den kommersielle delen av virksomheten. Dette skaper særlige utfordringer knyttet til at informasjon som gjelder markedsregulatoroppgaven og som er konkurranserelevant, ikke tilflyter egen kommersiell virksomhet før de andre aktørene.

Markedsreguleringen er i dag organisert på ulike måter hos markedsregulatoren og det finnes ikke samlede beskrivelser av organisasjonsstruktur, styringssystemer, hvem som har ansvar og prosedyrer, opplæring, internkontroll osv. som skal sikre at informasjonshåndteringen er tillitvekkende. Det er heller ikke lett for utenforstående å finne ut av når informasjon kunngjøres, hvilke beslutninger som fattes eller å kunne etterprøve beslutningene. Faste strukturer for disse forholdene er vanskelige å etablere når aktiviteten i stor grad utløses av endringer i markedene.

Informasjonshåndteringen internt hos markedsregulator er avgjørende for at andre aktører skal ha tillit til at markedsregulator skiller rollene.

Et annet aspekt ved informasjonshåndteringen er knyttet til allmenhetens interesser. En respekt for og tiltro til markedsreguleringen hos allmenheten fordrer at hensikten fremkommer tydelig og at systemene som er bygget opp er troverdige, og praksis så langt mulig er etterprøvbare.

Gjennomgangen så langt har vist at markedsregulatoren har innført rutiner for å bidra til at informasjonshåndteringen i minst mulig grad påvirker konkurranseforholdene mellom aktørene. Dette til tross for at regelverket ikke pålegger regulatoren å ha slike rutiner. **Arbeidsgruppen** mener at det likevel kan være nyttig å gjennomføre tiltak i tilknytning til informasjonshåndtering for å styrke tillit, habilitet og gjennomsiktighet både i regelverket og i praksisendringer. Nedenfor drøftes mulige tiltak.

---

³ Gjelder ikke Norske Fellekjøp

Etablering av interne rutiner

Som tidligere nevnt har markedsregulatorene etablert interne rutiner for informasjonshåndtering. **Arbeidsgruppen** mener likevel at det kan være hensiktsmessig å klargjøre og synliggjøre disse rutinene ut over det som er gjort i dag.

Handel med verdipapirer er en sektor der tillit spiller en stor rolle og en har valgt å stille en rekke krav til taushetsplikt, undersøkelsesplikt, rapportering og tilsyn, for å nevne noe. Håndteringen av disse utfordringene i denne sektoren kan etter arbeidsgruppens vurdering gi veiledning og ideer til tiltak for å øke tilliten også i vår sektor.

Eksempler på krav kan være at markedsregulator:

- har tilstrekkelige retningslinjer og rutiner til å sikre betryggende informasjonshåndtering
- er oppbygd og organisert på en slik måte at risikoen for interessekonflikter mellom regulatorrolle og markedsaktørrolle er ivaretatt
- sikrer kontinuitet og regelmessighet i regulatorrollen, herunder tilstrekkelig opplæring for å sikre at alle som arbeider direkte med markedsregulatoroppgavene har nødvendig opplæring for å forstå sitt ansvar og konsekvensene av informasjonshåndteringen for markedsreguleringens tillit
- har effektive informasjonsbehandlingssystemer, gode administrasjons- og regnskapsrutiner samt stillingsinstruksjoner som særskilt regulerer ansvarsfordelingen mellom ansatte, styremedlemmer og andre som er involvert i markedsreguleringen og andre ansatte
- har tilfredsstillende interne kontrollmetoder.

Forvaltningsloven stiller krav om skriftlige erklæringer og systemer for å håndtere og oppbevare taushetsbelagt informasjon. **Arbeidsgruppen** mener at tilsvarende krav kan være relevante for å styrke tilliten til markedsreguleringen.

Omsetningsrådet kan kreve at rutiner kommer på plass innen en viss dato, og at de legges fram for rådet.

Rutiner for informasjonshåndtering i tråd med internkontrollprinsipper

Arbeidsgruppen anbefaler at markedsregulator, med utgangspunkt i allerede innarbeidede rutiner, får ansvar for å etablere «styringssystem» for å sikre systematisk tilnærming til informasjonshåndtering i markedsreguleringen. Rutinene skal omfatte håndteringen av informasjon som inngår i informasjonsansvaret, jf. kap. 4. Rutinene knyttet til informasjonsansvaret bør vurderes jevnlig om de fungerer i samsvar med formål, for eksempel i regi av internrevisjon. Styringssystemet må utformes i tråd med kompleksitet og konkurransesituasjon i den aktuelle sektoren. Med et så ulikt utgangspunkt hos de tre markedsregulatorene vil kravene til styringssystemene måtte bli ulike.

Liste over alle med «innsidestatus» i markedsreguleringen

Arbeidsgruppen anbefaler at markedsregulatorene etablerer en liste med navn på alle med "innsidestatus". Listen bør inneholde personer hos markedsregulator, som i kraft av sin rolle er i

innsideposisjon. Det må i så fall utarbeides prinsipper for når innsideposisjon oppstår, krav knyttet til posisjonen og evt. andre forhold. Formålet må være å beskytte tilliten til markedsreguleringen.

Rutiner for å sikre etterprøvbarehet

Arbeidsgruppen mener markedsregulator bør kunne dokumentere grunnlaget for en prognose, pris eller tiltak, slik at det i ettertid er mulig å vurdere vedtaket opp mot den informasjonen som var tilgjengelig på det aktuelle tidspunktet. Omfanget av dokumentasjonen og hvor lenge den skal oppbevares må tilpasses ut fra hva som er hensiktsmessig og nødvendig.

Mulighet for å ta opp saker

Selv om gode rutiner er innarbeidet og kjent vil det likevel kunne forekomme saker hvor det er tvil om rutinene for informasjonshåndtering er fulgt. Arbeidsgruppen ser at det kan være en fordel for tilliten til ordningen at det finnes arenaer hvor saker kan tas opp slik at fakta kan avklares, eventuelle misforståelser kan oppklares og regler og praksis kan diskuteres i tilfeller hvor aktørene og markedsregulator ikke selv finner løsninger.

Arbeidsgruppen mener det er naturlig at Omsetningsrådets sekretariat legger til rette for at aktørene kan møtes for å diskutere saker som oppstår, når aktørene mener at det er nødvendig. Arbeidsgruppen oppfatter at sekretariatet også har en slik rolle i dag, men den har ikke vært så uttalt. Omsetningsrådet kan eventuelt klargjøre denne oppgaven i sin instruks til sekretariatet.

Endring av regelverk

Som arbeidsgruppen har påpekt er regelverket for informasjonsplikt nesten utelukkende rettet mot informasjonsformidling, mens informasjonshåndtering er lite adressert. **Arbeidsgruppen** mener at det kan være hensiktsmessig å regelfeste kravet om at markedsregulator skal ha interne rutiner for informasjonshåndtering.

6 Oppsummering

Arbeidsgruppens mandat er å vurdere informasjonsplikten i lys av hvordan den bidrar til markedsbalanseringens tillit, med vekt på regulators habilitet, ordningens transparens, likebehandling av aktører og skillet mellom regulatorrollen og markedsaktørrollen.

Arbeidsgruppen har vurdert regelverket for informasjonsplikten opp mot kriteriene i mandatet. Vi har funnet at regelverket ensidig er rettet inn mot informasjonsformidlingen, dvs. hvilken informasjon som skal gis og hvordan. Informasjonshåndteringen internt hos markedsregulator er ikke omtalt i regelverket. Arbeidsgruppen mener at dette området også er viktig jf. de kriteriene vi skal vurdere informasjonsplikten opp mot.

Arbeidsgruppen har kartlagt praktiseringen av informasjonsplikten i de ulike sektorene og funnet at den i all hovedsak oppfyller kravene som er nedfelt i dagens regelverk.

Kartleggingen viser at markedsregulatorene har innført rutiner for informasjonshåndtering internt for å sikre at konkurranseforholdene påvirkes i minst mulig grad. Dette til tross for at regelverket ikke pålegger markedsregulatorene å ha slike rutiner. Arbeidsgruppen mener at dette er et sentralt område med tanke på tilliten til ordningen, og anbefaler at dette aspektet ved informasjonsplikten utvikles og formaliseres.

Arbeidsgruppen foreslår følgende tiltak:

- Markedsregulatorene plikter å etablere interne rutiner for informasjonshåndtering knyttet til markedsregulatoroppgavene i tråd med internkontrollprinsipper
- Markedsregulator plikter å etablere liste over alle med "innsidestatus" i markedsreguleringen
- Markedsregulator plikter å ha rutiner som sikrer etterprøvbarehet
- Omsetningsrådet klargjør sekretariatets rolle når det gjelder muligheten for å ta opp saker som oppstår vedrørende praktisering av informasjonsplikten
- Omsetningsrådet tar en større rolle i å synliggjøre, forklare og begrunne ordningen, rollefordelingen og tiltakene, herunder nærmere beskrivelse av markedsregulators rolle

Arbeidsgruppen foreslår ingen konkrete endringer i regelverket, men foreslår at informasjonshåndteringen hos markedsregulator bygges inn i regelverket for informasjonsplikt i form av krav om interne rutiner og etablering av «innside-liste».

7 Vedlegg

7.1 Vedlegg 1: Informasjonsplikt - FOR-2003-07-01-919 om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer (Rammeforskriften)

Vi finner regler om informasjonsplikten i FOR-2003-07-01-919 om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer. Denne forskriften forkortes gjerne til rammeforskriften og den er fastsatt Landbruks- og matdepartementet med hjemmel i Omsetningsloven § 14. Reglene om informasjonsplikten i rammeforskriften er nedfelt i § 2 og har følgende ordlyd:

§ 2. Informasjonsplikt

Vedtak om markedsregulators informasjonsplikt skal sikre alle markedsaktører lik tilgang på informasjon om aktiviteter markedsregulator utfører i kraft av reguleringsansvaret, herunder produksjons- og forbruksprognoser, prisprognoser, prisnoteringer og reguleringsaktiviteter. Informasjon skal gjøres tilgjengelig umiddelbart etter at vedtak om endring/tiltak er foretatt.

0 Endret ved forskrift 30 juni 2009 nr. 919 (i kraft 1 juli 2009).

7.2 Vedlegg 2: Informasjonsplikt - FOR-2008-10-22-1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer (Markedsreguleringsforskriften)

Vi finner også regler om markedsregulators informasjonsplikt i I FOR-2008-10-22-1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer (Markedsreguleringsforskriften) fastsatt av Omsetningsrådet 22. oktober 2008 med hjemmel i lov 10. juli 1936 nr. 6 til å fremja umsetnaden av jordbruksvarer § 11. Informasjonsplikten er regulert i denne forskriftens § 6, som har følgende ordlyd:

§ 6. Informasjonsplikt

Vedtak om markedsregulators informasjonsplikt skal sikre alle markedsaktører lik tilgang på informasjon om aktiviteter markedsregulator utfører i kraft av reguleringsansvaret, herunder produksjons- og forbruksprognoser, prisprognoser, prisnoteringer og reguleringsaktiviteter. Informasjon skal gjøres tilgjengelig umiddelbart etter at vedtak om endring/tiltak er foretatt.

Tine skal gjøre prisprognoser ett år frem i tid tilgjengelig for aktørene. Tine skal dessuten varsle alle meieriselskaper om endringer i noteringsprisen umiddelbart etter vedtak og senest to uker før de trer i kraft. Dersom slik varsling ikke foretas har meieriselskapene rett, men ikke plikt til å kjøpe melk til gjeldende noteringspris inntil tilsvarende frist har løpt.

Nortura skal dessuten varsle alle aktører om endringer i engrosprisen for egg umiddelbart etter vedtak og senest en virkedag før de trer i kraft. Dersom slik varsling ikke foretas har aktørene rett, men ikke plikt, til å kjøpe varen til gjeldende engrospris inntil tilsvarende frist har løpt.

Omsetningsrådet kan utarbeide retningslinjer vedrørende praktisering av informasjonsplikten.

Ø Endret ved forskrifter 23 juni 2009 nr. 903 (i kraft 1 juli 2009), 8 juni 2010 nr. 789, 26 aug 2013 nr. 1027.

7.3 Vedlegg 3: Retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren

Retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren ble fastsatt av Omsetningsrådet 31. mars 2011 med hjemmel i forskrift 2008-10-22 nr. 1136 om markedsregulering til i å fremme omsetningen av jordbruksvarer § 6 fjerde ledd. Denne har følgende ordlyd:

§ 1. Tilgjengelighet

Informasjonen skal gjøres tilgjengelig for alle aktører i bransjen til samme tid.

§ 2. Markedsoversikt

Markedsregulator skal ukentlig utarbeide informasjon som spesifisert nedenfor.

a) Markedsregulators tilførsler av slakt kommende uke og mottatte bestillinger.

Forholdet mellom tilførsler og bestillinger/engrossalg danner grunnlaget for beregning av dekningsgrad for den påfølgende uken.

b) Prognose for markedsregulators tilførsler og engrossalg i de neste 2 uker.

c) Markedssituasjonen siste 5 uker, dvs. markedsregulators dekningsgrad for de ulike kjøttslag.

d) Markedsregulators eksportkvantum og antagelser om importkvantum akkumulert for kalenderåret.

e) Aktuelt prisavvik i forhold til målprisen på svin skal gis for den aktuelle uke. I tillegg skal markedsregulator informere om det akkumulerte prisavviket og prognosere prisuttaket/noteringsprisen for avtaleåret.

f) Aktuelt prisavvik i forhold til planlagt gjennomsnittlig engrospris for halvåret for storfe og sau/lam skal gis for den aktuelle uke. I tillegg skal markedsregulator informere om det akkumulerte prisavviket, samt prisavvik i forhold til fastsatt prisløype.

§ 3. Oversikt over sammensetningen på reguleringslager

Reguleringslagerets volum oppgis ukentlig som sum per dyreslag. Lageret av markedsregulert skåret vare skal inngå i oversikten, og skal være spesifisert i samsvar med gjeldende liste for definisjon av reguleringsvare. Lageret sammenlignes med tilsvarende uke foregående år.

§ 4. Prislister

Engrosprislister for helt slakt

Engrosprislister for helt slakt inkl. frysefradrag gjøres tilgjengelig for alle aktører i bransjen i løpet av torsdag når det er prisendring fra påfølgende mandag. Endring av engrosprisen har slik en varslingsfrist på 1 virkedag.

Engrosprisliste for markedsregulert skåret kjøtt

Engrosprisliste for markedsregulert skåret vare utarbeides når det er prisendringer og har samme varslingsfrist som engrosprisen på helt slakt.

§ 5. Markedsregulators vurdering av prissituasjonen

Svin

Etter at ny målpris er fastsatt utarbeider markedsregulator en prisløype for kommende avtaleår.

Markedsregulator varsler prisløype for et halvt år om gangen, og avvik fra målpris for avtaleåret. I de tilfeller hvor prisløypen blir justert informeres dette fortløpende. Videre er markedsregulator forpliktet til å orientere om markedsituasjonen og forklare/dokumentere eventuelle avvik/endringer ved forespørsel.

Storfe og sau/lam

Markedsregulator skal for hvert halvår fastsette en planlagt gjennomsnittlig engrospris. Planlagt gjennomsnittlig engrospris er bindende oppover og skal kunngjøres innen 25. mai og 25. oktober. Med utgangspunkt i planlagt gjennomsnittlig engrospris skal markedsregulator fastsette en tilhørende planlagt prisløype. Planlagt prisløype kunngjøres innen 1. juni og 1. november.

Markedsregulator skal varsle eventuell reduksjon av gjennomsnittlig engrospris, sammen med tilhørende prisløype, samtidig med volumprognosene i mars og/eller september. Dersom det vurderes som nødvendig kun å endre prisløypen for å oppnå fastsatt gjennomsnittlig engrospris for prisperioden, skal dette varsles til de samme tidspunktene. Videre er markedsregulator forpliktet til å orientere om markedssituasjonen og forklare/dokumentere eventuelle avvik/endringer ved forespørsel.

§ 6. Prognoser for markedssituasjonen

Markedsregulator skal utarbeide 6 produksjons- og forbruksprognoser i løpet av året. Prognosene gjøres tilgjengelig for alle aktører i bransjen straks denne foreligger.

§ 7. Ikrafttredelse

Disse retningslinjer trer i kraft 1. april 2011. Fra samme tid oppheves retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren fastsatt av Omsetningsrådets arbeidsutvalg 21. september 2009.

7.4 Vedlegg 4: Retningslinjer om informasjonsflyt i eggsektoren

Retningslinjer om informasjonsflyt i eggsektoren ble fastsatt av Omsetningsrådet 21. juni 2013 med hjemmel i forskrift 2008-10-22 nr. 1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer § 6 fjerde ledd. Denne har følgende ordlyd:

§ 1. Tilgjengelighet

Informasjonen skal gjøres tilgjengelig for alle aktører i bransjen til samme tid.

§ 2. Markedsoversikt

Markedsregulator skal ukentlig utarbeide informasjon som spesifisert nedenfor.

- a) Markedsregulators tilførsler av norske egg påfølgende uke og mottatte bestillinger. Forholdet mellom tilførsler og bestillinger/engrossalg danner grunnlaget for beregning av dekningsgraden.
- b) Prognose for tilførsler og salg av egg i de neste 2 uker.
- c) Markedsreguleringslageret av egg, sammenliknet med tilsvarende uke foregående år.
- d) Markedssituasjonen siste 5 uker, dvs. dekningsgraden for egg den enkelte uke.
- e) Markedsregulators eksportkvantum (heleggpulver, heleggmasse, skallegg og eggehvite) og antagelser om importkvantum akkumulert for kalenderåret.
- f) Aktuelt prisavvik i forhold til planlagt gjennomsnittlig engrospris for halvåret skal gis for den aktuelle uke. I tillegg skal markedsregulator informere om det akkumulerte prisavviket, samt prisavvik i forhold til fastsatt prisløype.

§ 3. Prisliste

Markedsregulator skal gjøre tilgjengelig informasjon om prisendring til alle aktører i bransjen på samme tid. Dette skal skje umiddelbart etter vedtak om endring av engros-prislisten for egg (jf. definisjon av engrospris i § 2 i retningslinjer for markedsregulering egg) er truffet, og senest en virkedag før ny engrospris skal gjøres gjeldende.

§ 4. Markedsregulators vurdering av prissituasjonen

Markedsregulator skal for hvert halvår fastsette en planlagt gjennomsnittlig engrospris. Planlagt gjennomsnittlig engrospris er bindende oppover og skal kunngjøres innen 25. mai og 25. oktober. Med utgangspunkt i planlagt gjennomsnittlig engrospris skal markedsregulator fastsette en tilhørende planlagt prisløype. Planlagt prisløype kunngjøres innen 1. juni og 1. november.

Markedsregulator skal varsle eventuell reduksjon av gjennomsnittlig engrospris, sammen med tilhørende prisløype, samtidig med volumprognosene i mars og/eller september. Dersom det vurderes som nødvendig kun å endre prisløypen for å oppnå fastsatt gjennomsnittlig engrospris for prisperioden, skal dette varsles til de samme tidspunktene. Videre er markedsregulator forpliktet til å orientere om markedssituasjonen og forklare/dokumentere eventuelle avvik/endringer ved forespørsel.

§ 5. Prognoser for markedssituasjonen

Markedsregulator skal utarbeide 6 produksjons- og forbruksprognoser i løpet av året. Prognosene gjøres tilgjengelig for alle aktører i bransjen straks de foreligger.

§ 6. Markedsregulators mottakspflicht fra uavhengige eggpakkerier

Markedsregulator skal innen den 15. i hver måned informere de uavhengige eggpakkeriene om hvor stort kvantum egg de kan levere over mottakspikten den kommende måneden.

§ 7. Andre markedsreguleringsaktiviteter

- a) Informasjon om markedsregulators leveranse av egg til Nortura Revetal (eggprodukt-fabrikk) gis ukentlig, hvor andel norske egg spesifiseres.
- b) Informasjon om mottak av overskuddsegg ved Nortura Revetal fra uavhengige aktører gis ukentlig.
- c) Førtdidsslakting: I perioder hvor det er åpnet for førtdidsslakting, skal Nortura ukentlig gi informasjon om effekt av førtdidsslakting i tonn av ikke produserte egg for Nortura og KLF siste uke.

§ 8. Ikrafttredelse

Retningslinjen trer i kraft 1. juli 2013. Fra samme tidspunkt oppheves retningslinjer for informasjonsflyt i eggsektoren fastsatt av Omsetningsrådets arbeidsutvalg 5. desember 2003.